

Általános kérdések

125/2018

Időmérleg – nemzetközi konferencia Budapesten

40 IATUR Conference

URL: <https://www.iatur.org/events/detail/93a077ae-434b-4c8a-80e2-557e62194135>

Harminc év után ismét Budapesten tartott tanácskozást az időmérleg 140 kutatója 2018. október 24-e és 26-a között a Magyar Tudományos Akadémián, a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szervezésében. Első ilyen rendezvényét az időfelhasználás mérésének szakértőit összefogó nemzetközi szervezet, az International Association of Time Use Research (IATUR) 1988-ban tartotta a magyar fővárosban, az ideje a negyvenedik a sorban. Az eszmecsere három plenáris ülésen zajlott, amelyeket szekciók munkája egészített ki. A konferencián magyar részről több előadás is elhangzott. Giczi Johanna, a KSH szakmai tanácsadója és Szőke Attila mutatta be a következő magyarországi időmérleg-felmérés 2017. évi próbafelvételét, mint az effajta adatgyűjtések digitális korának nyitányát. Giczi Johanna társelőadókkal további három előadást tartott, bemutatva a gyermekgondozás terén, a serdülők alvásra és tanulásra fordított idejében, valamint a szezonálisban a magyarországi és a dél-koreai időmérlegekben mutatkozó hasonlóságokat és eltéréseket. Kökény László és Kiss Kornélia (Corvinus Egyetem) a nemzedékek szerepét elemezte a szabadidő eltöltésének szervezésében. Virágh Eszter, a KSH munkatársa a módszertani szekcióban a gyermekek mint megkérdezettek magatartását elemezte. Szép Katalin, Sebők Csilla és társaik a nem fizetett háztartási munkák számbavételét tárták fel. *60 az új 40* címmel Rudas Tamás, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontjának vezetője a különböző életkori csoportok időfelhasználását taglalta. Harcsa István és Monostori Judit (KSH NKI) a családi kohézió erejét a gyermekekkel töltött időmennyiségen keresztül vette górcső alá.

A szekciók vizsgálták egyrészt az időfelhasználás méréséből származó adatok alkalmazásait a statisztika egyéb területein, kezdve a nemzeti számlákon, majd a fogyasztáson (beleértve az étkezési szokások alakulását vagy az elektromos energia felhasználását is), a szubjektív jólléten keresztül az oktatás vizsgálataig (Belgium esetében például a tanárok mindennapjainak alakulását tárva fel az utóbbi másfél évszázadban). Napjaink égető kérdései közül érintették a keresőtevékenység és a háztartási munka kapcsolatát éppúgy, mint a szülők gyermekekkel töltött idejének megfigyeléséből levonható következtetéseket vagy az idős-

korúak idővel történő gazdálkodását. Új elemként terítékre került az „időszegénység” fogalma.

Az előadások másik vonulatát az időfelhasználás mérésének módszertana képviselte, súllyal a legújabb információtechnológiai eszközök bevetésén. A tanácskozás megerősítette, hogy a népesség időráfordításainak nyomon követése, az eredmények beillesztése a szakstatisztikákba új támpontokkal gyarapítja a mérhető jelenségek feltérképezését.

TÁRGYSZAVAK: időmérleg, konferencia, IATUR, Budapest

HOLKA LÁSZLÓ

126/2018

Az ENSZ második világfóruma az adatokrólURL: <https://www.un.org/development/desa/en/news/statistics/un-world-data-forum-to-kick-off.html>http://www.ksh.hu/sajtoszoba_kozlemenyek_tajekozatok_2018_10_31

Az Egyesült Arab Emírségek második legnagyobb városában, Dubajban 2018. október 22–24-én tartották meg az ENSZ második világfórumát az adatokról. Az esemény a dél-afrikai Fokvárosban megszervezett első ilyen összejövetel folytatása.¹ A világ kétezzer vezető statisztikusa és adatkezelési szakértője előtt száz előadó 85 szekcióülésen és párhuzamos rendezvényen vitatta meg a fenntartható fejlődési célok megvalósítását felügyelő statisztikai eljárásokhoz szükséges, újszerű megoldásokat. A tanácskozás középpontjában ezúttal a másfél évvel korábban megtartott fórumon megfogalmazódott innovatív megoldások támogatásának módozatai álltak.

A konferencián Magyarországról részt vett Vukovich Gabriella, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, aki három szekcióban tartott előadást. A tanácskozás egyik fő vonulata a migrációs statisztika fellendítése volt. A világon számon tartott 258 millió migránsról tanácsos lenne olyan valós idejű adatokat gyűjteni, amilyeneket a telefonhívások regisztrálása jelent. Az útkeresés hozzájárul a marokkói Marrakesben a migránskérdésről tervezett, decemberben esedékes nemzetközi konferencia sikeréhez.

A tanácskozás másik csomópontját az adatgyűjtések és a statisztika finanszírozása képviselte, aminek rendezetlensége elsősorban a fejlődő világban okoz nehézségeket. Az eddig elért jelentős haladás ellenére napjainkban a világ száz országában nem kielégítő a születési és halálozási anyakönyvek vezetése. A fórum megvizsgált egy sor gyakorlati megoldást is, amelyek

¹ *Nemzetközi Statisztikai Figyelő*, 2017. 1–2. sz. 67. p.
http://konyvtar.ksh.hu/inc/kiadvany_nsf/nsf_2017_01_02.pdf.

között súllyal szerepelt a mobilhívások, a bankszámlák, a közösségi média adatainak felhasználása. Ehhez kapcsolódott a nyílt adatok kérdésköre – miként az is, melyek a kínálózó legjobb megoldások az adatok megosztására és az új adatforrások beillesztésére a hivatalos statisztikákba.

TÁRGYSZAVAK: adatfórum, migráció, Egyesült Nemzetek Szervezete

HOLKA LÁSZLÓ

127/2018

Jelentés a fenntartható fejlődési célokról, 2018

The Sustainable Development Goals Report 2018. United Nations, 2018.

URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2018/overview/>

Mivel harmadik évébe lépett az ENSZ 2030-ig terjedő, fenntartható fejlődést előirányzó programja,¹ 2018 nyarán a világszervezet előrehaladási jelentést tett közzé. Az áttekinthető formában elektronikusan megjelentetett összefoglaló az egyes tagállamoktól beérkezett, legújabb adatok alapján sorra veszi a kitűzött célok teljesüléséhez szükséges feltételek állását; a legfrissebb információk 2018-ból származnak. Előjáróban megállapítja: a globális haladás üteme nem tart lépést a megfogalmazott célokkal, tehát valóra váltásukhoz elkerülhetetlen minden ország illetékeseinek azonnali fellépése, minden szinten.

Az első céllal, a szegénység meghaladásával kapcsolatosan többek közt megtudható, hogy a dolgozók fejenként napi 1,90 dollárnál alacsonyabb összegből élő családjainak aránya a világban 2017-re 9,2%-ra csökkent az ezredfordulón észlelt 26,9%-ról, valamint, hogy 2016-os becslések szerint a világ népességének csupán 45%-a jutott hozzá legalább egyfajta pénzületi társadalmi juttatáshoz. A második cél az éhezés felszámolására, az egészséges táplálkozás megteremtésére, a fenntartható mezőgazdaság kiépítésére vonatkozik. Ezen a téren megállapítható, hogy az alultáplált népesség aránya 2015 és 2016 között 0,4 százalékponttal 11%-ra emelkedett, vagyis 815 millió főt érintett. A mezőgazdaságnak nyújtott piactorzító támogatások összege 2010 óta megfelelőződött.

Az egészségi állapot mutatóit illetően kedvező fejlemény, hogy az ezredforduló óta az 5 éven aluli gyermekek halandósága 47%-kal csökkent. A világ népességének 12%-a, vagyis több, mint 800 millió

fő háztartási kiadásainak legalább egytizedét egészségügyi szolgáltatásokra fordította 2010-ben, ami 0,3 százalékpontos növekedést jelent az ezredforduló szintjéhez képest. Az oktatás terén előrelépést jelez, hogy 2016-ban óvodai és alsó fokú iskolai nevelésben a gyermekek 70%-a vett részt, 6 százalékponttal meghaladva a hat évvel korábbi szintet. Viszont az alsófokú és az alsó középfokú oktatásban részesülő gyermekek 58%-a felmérések szerint nem érte el az olvasás és a számolás terén a minimális jártasságot sem. A nemek közötti egyenlőség jelzőszámai arról árulkodnak, hogy 2000 és 2016 között a földkerekség kilencven országában a nők háromszor annyi időt töltöttek nem fizetett háztartási munkákkal, mint a férfiak.

Az egészséges ivóvíz és a kielégítő higiéniai körülmények elérésének célja nehezen teljesül: 2010-ben a Föld lakóinak egyharmada nem jutott egészséges ivóvízhez, kétharmada nem megfelelő közegészségügyi körülmények között élt. Az energia elérhetőségét jelző adatok között említik, hogy az ezredforduló és 2016 között az elektromos energiához jutók aránya 78-ról 87%-ra emelkedett a világ népességén belül. A megújuló energiaforrásokból származó felhasználás aránya 2014 és 2015 között mindössze 0,2 százalékponttal nőtt, így 17,5% volt. A fenntartható gazdasági növekedés, a teljes, mindenki számára tisztességes foglalkoztatottság elérése terén 2016-ban az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) 1,3%-os bővülése elmarad a 2010 és 2016 közötti időszak 1,7%-os átlagától, legnagyobb visszaesése a legkevésbé fejlett országokban tapasztalható. Globálisan a munkában állók 61%-a tartozott az informálisan foglalkoztatottak kategóriájába, a mezőgazdaságban aktívak nélküli arányuk 51%. A munkanélkülségi ráta 2017-ben globális szinten 5,6%-nak felelt meg; alacsonyabb, mint az ezredfordulón mért 6,4%, ám csökkenésének üteme egyre lassabb. A fiatal állástalannok mutatója 2017-ben 13%-on állt, s az ifjabb korosztályok tagjainak harmadannyi esélyük van a munkához jutásra, mint idősebb társaiknak. A magas jövedelemmel rendelkező országokban csaknem minden felnőtt rendelkezik bankszámlával, míg az alacsony jövedelmű országokban arányuk csupán egyharmados.

A lendületes infrastruktúra, az iparosítás és az innováció kibontakozását a jelentés a feldolgozóiparon keresztül szemlélteti. Hozzáadott értéke a GDP-n belül 2005-ről 2017-re globálisan 15,2-ről 16,3%-ra bővült, ami az ázsiai országok teljesítményének köszönhető, és lendületesen növekedett a magas technológiát igénylő iparágak kibocsátása is. A harmadik generációs, szélessávú mobilhálózatokkal lefedett népesség aránya 2016-ban 84% volt, a kevésbé fejlett országokban 61%. Az országok közötti és az országokon belüli egyenlőtlenségek meghaladása a fejlett és a fejlődő

¹ Nemzetközi Statisztikai Figyelő, 2015. 4. sz. 1–5. p. http://konytar.ksh.hu/inc/kiadvany_nsf/nsf_2015_04.pdf.

államok közötti kereskedelem alakulására összpontosít. A városok és a települések lakhatóvá varázslására irányuló elképzelés az elhanyagolt városnegyedekben (slum) élők arányát tárja az érdeklődők elé: az ezredforduló és 2014 között részesedésük a városlakók körében 28,4-ről 22,8%-ra csökkent. A fenntartható fogyasztási és termelési minták felé tartó mozgás elemei között az áttekintés a fejlődő országok egy főre jutó „anyagi lábnyomát” említi. Az éghajlatváltozáshoz történő igazodás szükségességét azzal indokolja, hogy számítások szerint öt éves átlagban a 2013 és 2017 közötti időszak a meteorológiai feljegyzések történetének legmelegebb periódusa volt; 2017-ben a hőmérséklet 1,1 °C fokkal haladta meg az iparosítás előtti szintet.

Az óceánok és tengerek megóvásának feladata annál is sürgetőbb, mivel a biológiailag fenntartható halállomány aránya az 1974-es 90%-ról 2013-ra 69%-ra apadt. A szárazföldi környezet védelme a Föld erdőállományának zsugorodása miatt halaszthatatlan; a globusz növényzettel borított területeinek egyötödén a termőképesség folyamatosan hanyatlik, veszélyeztetve egymilliárd ember megélhetését. A társadalmi intézmények fenntartható fejlődése érinti a gyermekek fizikai és lelki bántalmazását, vonatkozik az ítélet

nélkül fogvatartott börtönlakókra, s arra, hogy 2015 óta 61 országban 1019 emberi jogvédőt, újságírót és szakszervezeti aktivistát gyilkoltak meg, ami megfelel annak, mintha naponta egy olyan emberrel végeztek volna, aki a nyilvánosság tájékoztatásán munkálkodik. A jelentés a fenntartható fejlődési célok megvalósításán dolgozó partneri kapcsolatokat összegzi.

TÁRGYSZAVAK: fenntartható fejlődési célok, globális mutatók, Egyesült Nemzetek Szervezete

HOLKA LÁSZLÓ

E számunk szerzői

BÁNDI MELISSA,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár gyűjteményszervező könyvtárosa

HAJNAL BÉLA,

a Debreceni Egyetem habilitált főiskolai tanára

HOLKA LÁSZLÓ,

a Központi Statisztikai Hivatal ny. vezető főtanácsosa

KÁLMÁN RITA,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár általános főigazgató-helyettese

NÁDUDVARI ZOLTÁN,

a Központi Statisztikai Hivatal ny. főtanácsosa

RÓZSA GÁBOR,

a Központi Statisztikai Hivatal ny. főosztályvezető-helyettese

Nemzetközi Statisztikai Figyelő

ISSN 2416-0814

Megjelenik évente négyszer
IV. évfolyam 4. szám

Alapító főszerkesztő

Rózsa Dávid

Főszerkesztő

Fülöp Ágnes

Főszerkesztő-helyettes

Pásztor Angelika

Rovatszerkesztők

Holka László (Társadalom)
Nádudvari Zoltán (Gazdaság)
Rózsa Gábor (Demográfia)

Lapterv

Domonkos László

Tördelőszerkesztő

Csaba Tímea

Kiadó

Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
Budapest II., Keleti Károly u. 5.

Felelős kiadó

Rózsa Dávid

A szerkesztőség elérhetősége

Telefon: +36 (1) 345-6041
E-mail: angelika.pasztor@ksh.hu

Honlap

http://konyvtar.ksh.hu/index.php?s=kiadvany_nsf